

1. Keszeg	2. Felsőpetény, söröző	3., Alsópetény, buszforduló	4., Romhányi- hegy
5., Romhány, Törökmogyorófa	6. ep., Kő-hegy	7. ep., Nézsza	8., Csóvár romja
9. ep., Csóvár	10., Nógrádsáp, Mária-barlang	11., Galgaguta	12., Vanyarc, tájház
13., Nagy-hegy, kőtár	14., Szandavár- alja, buszforduló	15., Mária-forrás	16., Ordaspuszta
17. ep., Bercel, kápolna	18. ep., Legénd, Fűzfa Kert	19. ep., Kő-hegy	Cél: Nézsza

Szeretettel üdvözlünk

a Palóc Expedíció
125
teljesítménytúrán!

Rajtszám: _____

Rajtidő: _____ Célidő: _____

2014.08.23.

Kedves Vendégünk!

Szeretettel köszöntünk a Palóc Expedíció 125 teljesítménytúráján! Nógrád megye, a Cserhát délnyugati részeit, a palóc nyelvjárás peremvidékét mutatjuk be rendezvényünkkel. A feladat, amire vállalkoztál: az itinerben megadott útvonalon gyalogolj végig, az ellenőrzőpontokon kell igazolnod (itt pontőr pecsétel vagy kihelyezett kódot kell felírnod, esetleg kihelyezett bélyegzővel igazolj), és mindezt szintidőben belül kell megtenned. **FIGYELEM!** Az útvonal során megjelölt helyen vagy máshol is előfordulhat feltételes ellenőrzőpont, ennek igazolása nem az itiner utolsó oldalán, hanem a térképvázlaton lévő rubrikában történik.

A szintidő 25-26 óra attól függően, mikor indulsz, tehát **5 km/órás átlagsebesség szükséges** a sikeres teljesítéshez (7 óras indulás esetén 4,8).

Rajt-cél: Nézsza, Múvelődési Ház. Rajt: 7:00-8:00 (09:00) - saját idő terhére 9 óráig lehet rajtolni, de a cél vasárnap reggel 9 órakor zár.

Útvonal: Nézsza - Keszeg - Dományi - Galamb-hegy - Felsőpetény - Alsópetény - Romhányi-hegy - Romhány - Rovnya - Kő-hegy - Belegrád - Nézsza (40 km-es cél)- Vas-hegy - Csővári vár romja - Csővár - Kilián-forrás - Nógrádsáp - Mária-barlang - Kálvária - Galgaguta - Vanyarc - Nagy-hegy - Berceli-völgy – Peres-hegy – Laci-oldal – Szanda – Szandaváralja – Mária-forrás – Szanda vára – Laci-oldal – Ordaspuszta – Berceli-völgy - Bercel - Nógrádkövesd - Legénd - Rovnya - Kő-hegy - Belegrád - Nézsza. **Táv: 125,52 km, szintemelkedés: 3035 m.**

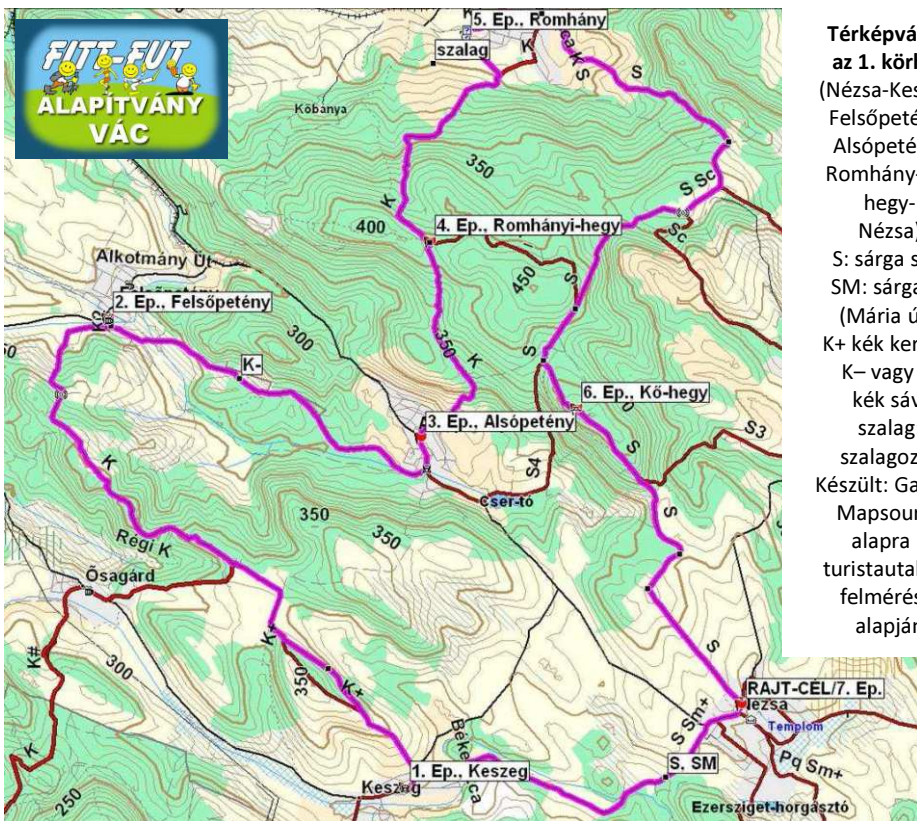
A túra során hívható rendezői telefonszámok: 06 (30) 329-2464, 06 (30) 444-9483, 06 (30) 328-6393

Jó időt, élménygazdag napot kívánunk!

Forgács Péter, Prontvai Attila, Forgács Brigitta szervezők

Fitt-Fut Alapítvány Túraszakosztály, Vác, fittfutura@gmail.com, fittfut.hu,

facebook.com/Fittfualapitvany.Turaszakosztaly

Térképvázlat az 1. körhöz

(Nézsza-Keszeg-Felsőpetény-Alsópetény-Romhányi-Kő-hegy-Nézsza)

S: sárga sáv,
SM: sárga M (Mária út),
K+ kék kereszt
K- vagy K: kék sáv,
szalag:
szalagozás
Készült: Garmin Mapsource alapa a turistautak.hu felmérései alapján

Szakasz	Jelzés	Résztáv	Össztáv	Rész-szint	Össz-szint	Nyitva
Nézsza, rajt, művelődési ház						7:00-8:00
Nézsza-Keszeg széle	S-, SM	4,55	4,55	64	64	
Keszeg széle-iskola-vissza	K+, SM, S-	0,60	5,15	13	77	7:40-9:05
Keszeg széle-Ósagárdi akácok	K+	3,64	8,78	101	178	
Ósagárdi akácok-Felsőpetény	K-	4,90	13,68	79	257	8:50-10:45
Felsőpetény-Alsópetény, szeszfőzde	K-	4,51	18,19	77	334	
Alsópetény, szeszfőzde-buszforduló	K- S4	0,44	18,63	3	337	9:30-11:45
Alsópetény, buf.-Romhányi hegy	K-	3,05	21,68	205	542	10:00-12:20
Romhányi-hegy-Romhányi málnás	K-	3,08	24,76	12	554	
Romhányi málnás-Törökmogyorófa	Z-	0,71	25,47	0	554	10:30-13:05
Törökmogyorófa-Lilla Presszó	K+	0,99	26,46	6	560	
Lilla Presszó-Rovnya széle	S-	3,65	30,12	205	765	
Rovnya széle-Rovnya túlsó széle	S-, SC	0,53	30,65	18	783	
Rovnya túlsó széle-Dél-hegy oldala	S-	1,99	32,64	72	855	
Dél-hegy oldala-Diós-árok (S- S4 elág.)	S-	0,75	33,39	0	855	
Diós-árok-Kő-hegy	S-	0,67	34,05	39	894	11:40-14:50
Kő-hegy-Nézsza	S-	4,76	38,82	26	920	12:00-15:45
Nézsza-Vas-hegy-Csővári nyereg	P-	3,80	42,62	131	1051	
Csővári nyereg-várrom	PL	0,34	42,96	16	1067	12:30-16:30
Csővári várrom-Csővár	PL	2,09	45,04	11	1078	12:45-17:00
Csővár-Kilián-forrás	PO	2,03	47,08	59	1137	
Kilián-forrás-Nógrádsáp, Mária-bg.	SM	4,00	51,08	91	1228	13:30-18:10
Mária barlang-Nógrádsáp széle	SM	1,03	52,11	49	1277	
Nógrádsáp széle-Galgaguta	SM	3,66	55,78	71	1348	14:15-19:10
Galgaguta-Vanyarc, tájház	Z+	6,18	61,96	134	1482	15:10-20:20
Vanyarc, tájház-Vanyarc, központ	Z+	0,72	62,68	0	1482	
Vanyarc, központ-Nagy-hegy	KM	6,88	70,05	217	1699	16:00-22:00
Nagy-hegy-Berceli völgy	Z-	1,34	71,39	15	1714	
Berceli-völgy-Laci-oldal	Z-	7,40	78,79	220	1934	
Laci-oldal-Szanda, buszmegálló	Z4	2,14	80,93	16	1950	
Szanda, buszmeg.-Szandaváralja	aszfalt, K-	2,40	83,33	90	2040	18:00-00:40
Szandaváralja-buszford.-Mária forrás	K-, szalag	1,75	85,08	160	2200	18:20-01:00
Mária forrás-Szanda vára	szalag, KL	1,30	86,38	140	2340	
Szanda vára-Laci-oldal	ZL, Z-	2,05	88,43	50	2390	
Laci-oldal-Ordaspuszta	Z+	3,10	91,53	15	2405	19:00-02:20
Ordaspuszta-Berceli völgy	Z+	3,52	95,05	8	2413	
Berceli völgy-Bercel	SM	7,74	102,79	123	2536	
Bercel központja-Berceli kápolna	SK	0,60	103,39	24	2560	20:30-04:40
Berceli kápolna-Nógrádkövesd vá.	szalag	3,68	107,07	40	2600	
Nógrádkövesd vá.-Sárga körséta j.	szalag	5,63	112,70	119	2719	
Sárga körséta j.-Legénd, Fűzfa Kert	SC	1,79	114,49	19	2738	22:00-06:50
Fűzfa kert-Rovnya, magasles (SC S elág.)	SC	2,86	117,35	160	2898	
Dél-hegy oldala (S- S+ elág.)	S-	1,99	119,34	72	2970	
Diós-árok (S- S4 elág.)	S-	0,75	120,09	0	2970	
Kő-hegy	S-	0,67	120,76	39	3009	
Kő-hegy-Nézsza	S-	4,76	125,52	26	3035	23:30-09:00

Palóc Expedíció 125 első kör

A művelődési ház ajtaján kilépve irányt tartva, a buszmegálló és a kastély felé indul a Palóc Expedíció 40 km-es köre. A sárga sáv jelzés kíséri minket Keszeg felé, a sárga Mária úttal közösen, 4,4 km-en át, mikor Keszeg szélén, a temetőnél turistaút-csomópontba érünk. Itt balra fordulva a főúton teszünk meg egy oda-vissza kitérőt (S-, SM, K+ jelzéseken, de a lényeg, hogy a főúton) a templommal szépen szemben, bal oldalon lévő óvodáig, mely az **1. ellenőrzőpont**.

Visszacaplatunk a faluszélig, majd a Keszeg vége tábla előtt a kék kereszt jelzéssel együtt balos forduló következik. Kék keresztutunk 3,5 km hosszú, többnyire akácosban vagy amentén. Elérünk a jelzés torkolatáig, mely az Országos Kéktúra viszi, itt mi irányt tartva előre, immár a kék sávon folytatjuk az expedíciót. 4,7 km-t teszünk meg a K- nyomvonalán, Felsőpetényben a Petőfi utcába érünk, s mielőtt továbbbognánk Alsópetény felé, oda-vissza kitérő következik egy kocsmahivatalhoz: a hidnál, oszlopon kék bélyegző jelzést látunk, higgyünk neki, balra fordulva tényleg ott találjuk a Petényi Sörözőt, mely a **2. ellenőrzőpont**, egyben frissítő is. A hidon visszatérünk a kék sávra, balra fordulunk, és le sem térünk róla Alsópetényig, ahol a buszfordulónál találjuk a **3. ellenőrzőpontot**.

A kék jelzést követjük tovább, mégpedig jobbra, majd ismét jobbra felfelé kapaszkodunk ki a faluból, a feszületnél pedig balra. Továbbra is a kék sáv kíséri. Elhaladunk a Menyecske-háznak becézett erdész-vadász ingatlan mellett, majd felérünk a Romhányi-tetőre. Ez bizony már a **4. ellenőrzőpont**. Még mindig a K- kíséri minket tovább, balra fordulva. 500 méter múlva a széles erdészeti útról hirtelen derékszögben jobbra, lefelé, oszvényen folytatódik a jelzés. Benézhet, figyelj jól! A kék lekísér minket Romhány széléig, már köves dózerúttá lényegül, mikor a málnások szélénél balra, a zöld sáv jelzésen földútra vált a Palóc expedíció, hogy 600 méter után elérje a Rákóczi-fát, azaz a Törökmogyorófát, mely az **5. ellenőrzőpont**. Megérkeztünk Romhányba, a „csempefővárosba”, ahol –ha már a kéktúrán járunk- hosszasan elidőzik a Másfél milliárd lépés Magyarországon cserháti epizódja is.

Pecsét és frissítés után a „Mogyifától” a kék kereszt jelzésen csorgunk le a Lilla Presszóig, ahol jobbra fordulunk, majd rögtön balra, a tábla szerint az erdészet felé, a sárga sáv jelzésen. Nézésig más jelzéssel már nem is kell foglalkozni, csak a sárga sávot figyelj, előbb 7,3 km múlva pecsételtess a **6. ellenőrzőpontot**, mely a Kő-hegyen lévő pihenőnél található, majd 4,6 km múlva már ismét Nézsán, a Művelődési házban vagy, mely a **7. ellenőrzőpont**.

Palóc Expedíció 125 második kör

A művelődési háztól a kastély felé indulunk el, majd a saroktól, ahol turistaúttjelző-táblát is látunk, a piros jelzést követjük. A főútról az Ady utcába fordulunk balra, majd az Alkotmány úton érjük el az Ezersziget-horgásztavat, ahol jobbra fordulunk. A piros sáv jelzést követve érünk fel a szép körkilitást nyújtó Vas-hegyre, majd onnan a Csővári-nyeregbe. Innen a piros rom jelzésen teszünk oda-vissza kitérőt a csővári várba, mely a **8. ellenőrzőpont**. A nyeregbe visszatérve maradunk a piros rom (PL) jelzésen, és ezen gyaloglunk be Csővár faluba, mely az egyetlen a túrán, mely Pest megyében található. A piros romról szalagozás viszi Csővár központjába, a tanösvényként funkcionáló parkban találjuk a **9. ellenőrzőpontot**.

Innen a piros forrás (PO) jelzésen távozunk a községből, s megyünk a Kilián-forrásig, ahol elérjük a sárga Mária út zárandokutat, s ezen jobbra fordulunk. A SM jeleket követve érkezünk a nógrádsápi műemlék templomhoz, majd ott jobbra fordulva a faluban az alsósápi haranglábat, ezután balra térünk a kálvária és a Mária-barlang felé, amely a **10. ellenőrzőpont**.

Továbbra is a sárga Mária út nyomvonalán vezet utunk: felmegyünk a stációk érintésével a Golgota-keresztig, majd szintúton kanyarogva kiérünk az országútra. Ezen jobbra fordulva betonozunk Galgautáig, ahol kereszteljük a vasútvonalat, majd a T-elágazásban balra fordulunk. A templomnál találjuk a **11. ellenőrzőpontot**. Innen a zöld kereszt (Z+) jelzés az irányadó Vanyarcig. A Z+ a főúton vezet, erről jobbra oda-vissza kitérőt teszünk a Tabán út 9. alatt található tájházig, mely a **12. ellenőrzőpont**.

A főúton, a zöld kereszten érünk el Vanyarc központjába, ahol jobbról becsatlakozik a kék Mária út jelzés. Továbbhaladunk 700 m-t, majd a főútról balra, a József Attila utcába fordulva, immár csak a kék Mária utat követjük. Több, mint 6 km-t megyünk ezen a jelzésen, az utolsó 400 méterre a zöld sáv is becsatlakozik, majd elérjük a Nagy-hegy lábánál, a béri andezitömlénnél lévő kőtárat (geológiai bemutatóhely), ez a **13. ellenőrzőpont**. Ha még vagy már világosban érünk ide, mindenképpen érdemes a zöld háromszög jelzésen felmenni egy egészen rövid kitérővel a kilátóponthoz! Lefelé a zöld körsétán visszatérve pedig kicsit Tátrás élményben sétálhatunk az andezitsziklákon. A kőtár után tovább a kék M és zöld sáv közös szakaszán, le a Berceli-völgyig, ahol a nagy kőtömb irányít fel a kőtárhoz, turistautak csomópontjába érünk. Jobbra fordulunk, a zöld sáv, kék Mária út, sárga Mária út jelzésein, majd azonnal balra, immár csak a zöld sáv, ami érdekel minket, mégpedig a Peres-hegyen át, összesen 7,4 km-t megtéve innen. Kereszteződésbe jutunk (zöld sáv, zöld négyzet, zöld kereszt), itt jobbra fordulunk, és a zöld négyzet jelzésen beérünk Szanda községbe (a temető mellett nyomóskút található), a buszmegállóba. Itt fordulunk balra az aszfalton, és a főúton átmegyünk Szandaváraljára, a buszfordulóig, ahol oszlopon találjuk az Országos Kéktúra bélyegzőjét, itt pecsételjünk, ez a **14. ellenőrzőpont**. 200 métert visszafelé kell haladni a főúton, majd jobbra fordulunk a Dózsa György útra, a Mária-forrás felé. 320 m múlva az utca végén balra fordulva, kis hídon átkelve folytatjuk az utat, majd szalagozott úton közel 1 km múlva elérjük a működő Mária-forrást, ahol a Cserhát forrásai túrazomogalom kódjának felírásával igazolunk, ez a **15. ellenőrzőpont**.

Irány tovább felfelé a szalagozáson, mígnem elérjük az Országos Kéktúra kék sáv jelzését, ezen balra elindulunk felfelé. Szanda várának meghódítása után lefelé a frissebben és sűrűbben festett zöld rom jelzést kell követnünk 700 méteren át. Leérünk a zöld sáv jelzésig, itt balra fordulunk. E zöld sávot kell követnünk 1,3 km-t, majd elérünk egy már ismerős csomópontba (zöld sáv, zöld négyzet, zöld kereszt). Itt jobbra fordulunk, és 3,1 km-en át a zöld keresztet követjük, előbb Neládspusztára érde, majd Ordaspuszta külterületére, amely a **16. ellenőrzőpont**. Továbbra is a zöld kereszt a társunk, 3,5 km-en át, majd elérünk a Berceli-völgybe, a keresztben haladó sárga Mária út jelzésnél. Jobbra kell fordulnunk, innentől a sárga Mária út „M” betűje lesz a társunk, bő 7 km-en át Bercelig, a katolikus templomig. A templomtól a sárga kápolna jelzést követjük (Béke utca-Kossuth tér-Rózsa utca útvonalon), a kálváriáig. A stációk végén a kis kápolnánál találjuk a **17. ellenőrzőpontot**.

Visszasetálunk a feszületig, majd élesen balra fordulva a földúton folytatjuk az expedíciót, immár szalagozáson. Utunk betonra vált idővel, így érünk a kőbánya érintésével Nógrádkövesdre. A főúton balra fordulunk, és le sem térünk róla a templomig. Itt éles jobbkanyar következik, valamint aszfaltozás a mezőgazdasági telepig. Itt figyeljük a szalagokat: nem irányt tartva megyünk tovább a széles dózerúton, hanem az Y-elágazásban a bal oldali ágat választjuk, immár földúton. A fák közé érve jobbra fordulunk, majd irtásos részen haladunk, erdei úton. T-elágazásba érünk, ahol jobbra fordulunk élesen, egy markáns földúton haladva. Ha még vagy már világosban járunk erre, Legénd házai is látszanak távolabb. 250 m múlva, T-elágazásban, egy dózerutat elérve balra fordulunk. 1,4 km múlva elérjük a sárga körséta (SC) jelzést, további 720 m múlva a Petőfi Sándor utcát Legénden. Jobbra fordulunk, és a sárga körsétát követve, végig a Petőfi utcán gyaloglunk a Fűzfa Kertig, mely a **18. ellenőrzőpont**. Maradunk a sárga körséta jelzésen, és le sem térünk róla a Rovnyán lévő magaslesig, amelyet a 100-as távon gyaloglók már megismertek az első 40 km-es körön, számukra innen ismerős szakasz következik: a magaslesnél találjuk a sárga sáv (S-) jelzés derékszögű kanyarját, itt mi enyhén balra fordulva a S- jelzésen megyünk fel a Kő-hegyre, mely a **19. ellenőrzőpont**. A Kő-hegyről a sárga sávot követjük tovább Nézsáig, ahol a művelődési házba érkezve elkönnyelhetjük a sikert: megcsináltuk, a túra teljesítve! Gratulálunk hozzá!

Nézsza története a honfoglalásig nyúlik vissza. Nézsával kapcsolatos eddig ismert legkorábbi írásos oklevelekből kiderül, hogy a XIV-XV. század környékén a Nézsai (de Nysa) család birtokolja. A temető-dombon (ófalu) egy ősrégi gótikus templom állott, amely faragott kővekből épült és tágas volt. A községben lévő Szent Jakab templom a XVI. századból való. A falu központjában található kastély építését 1740-es években Klobusitzky István kezdte, majd 1896-ban a millenniumi évben Blaskovich Miklós földesúr emeletet és két toronyszobát építtetett rá.

A magyar többségen kívül szlovákjukú kisebbség is él a községben.

„A jó palócok” (Mikszáth Kálmán)

A palócok alatt a Mátra, a Bükk-től északra fekvő Medence-jellegű területek, illetve a Nógrádi-medence és az Ipoly-völgye magyar parasztsága értendő, a 19–20. században.

A Palócföld (Felföld) lakóit leginkább a folklór közös sajátosságai, a 20. század első felében is fennmaradt nagycsalárendszer és az azt tükröző településszerkezet, a római katolikus vallás, valamint a kétféle „a” hangot használó nyelvjárás köti össze.

A palócság létszámát egykor 600.000 főre becsülték, de ezt az egykor egy tömbben élő etnikumot több olyan csapás is érte aminek hatására ez a létszám mára feleződött, harmadolódott. A török hódoltság alatt több falut felégették és az embereknek el kellett hagyni ősi otthonaikat. Az elszármazók sok esetben soha sem tértek vissza. A török után viszont, mivel az alföldi és a déli országrészek elnéptelenedtek, a palócok dél felé vándoroltak és benépesítették ezeket a területeket. A palócok elvándorlása 1700 után tömeges volt és az általuk üresen hagyott területekre északmagyarországi magyarokat vagy szlávokat telepítettek. Az eredeti palóc etnikum kizárólag azokban a falvakban maradhatott meg akik a törökök előtt is helybenlakók voltak. A másik nagy csapás a trianoni békeszerződés volt ami szinte kettévágta Palócföldet. Az idegenben maradt palócok létszáma a tudatos elszlovákosítás eredményeként egyre apad, de még mindig számottevő. Erre a tragikus sorsra és az összetartozásra megemlékezve állították fel a Palócok Vigyázó Nagykeresztjét Herencsényben.

Palócföldön a néprajzi gyűjtések igen gazdag folklórt hoztak felszínre. Kiemelkedően gazdag a hiedelemvilág, a lakodalomhoz és a jeles napokhoz kapcsolódó szokásanyag. Jellegzetes palóc szokás volt a kiszehajtás: virágvasárnap a lányok egy menyecskeruhába öltöztetett szalmabábut vittek végig a falun, majd a határba érve levették a ruhát, és a folyóba dobták vagy elégették. Ezzel szimbolikusan megszabadították a falut a téltől, minden bajtól, betegségtől.

Családi életük sok helyütt ma is a régi patriarchális renden alapul. A palóc legény, ha megnősül, haza viszi az új menyecskét a szülei házába. E szokásból kifolyólag nem egy palóc apa háromnégy feleséges fiával és azok gyermekeivel lakott egy fedél alatt.

Az újszülött érkezését előkészületek kísérik. A menyecske meggyón, megáldozik „gombos nyoszolyát” körülkeríti „sátor lepedővel” és annak csücskébe egy gerezd foghagymát, egy kis kenyérhéjat meg egy csipetnyi sőt kötöz, hogy a születendő gyereket megvédje a bűbájtól a szemmelveréstől és hogy a „rosszak” éjjel ki ne cseréljék. Ugyanebből a célból az újszülöttet „tisztas fűben” megfürösztik és a keresztelőig olvasót tesznek a pólya kötözőjébe. A keresztelőt mindig délelőtt tartják, amin csak nők vesznek részt és kalácsot, pálinkát fogyasztanak az újszülött egészségére.

Forrás: Wikipédia

